

POSUDEK ŠKOLITELE DISERTAČNÍ PRÁCE

Jméno a příjmení doktoranda: **Mgr. Romana Belešová**
Studijní program: Ošetrovatelství
Školitel: **prof. PhDr. Valérie Tóthová, Ph.D.**
Název disertační práce: Možnosti hodnocení změn u žen v období klimakteria a jejich vliv na kvalitu života

Aktuálnost zvoleného tématu

Zvolené téma výzkumu je aktuální, neboť v současné době se zvyšuje počet žen středního a staršího věku a tím se také navyšuje počet žen, které další část svého života mohou strávit v hypoestrogenním stavu. Klimakterium představuje významnou fázi v životě žen, která může mít vliv na jejich fyzické, emocionální i sociální zdraví a kvalitu života. I když klimakterium je přirozenou a fyziologickou etapou v životě ženy, může mít řadu nepříznivých vlivů na jejich každodenní aktivity. Tyto nepříznivé projevy mohou být způsobeny i nedostatečnou připraveností žen na toto období. Mnoho žen vnímá nepříznivé projevy klimakteria velmi negativně, což může mít důsledky pro jejich psychické zdraví a životní spokojenost. Sociální stigma a nedostatečná osvěta o klimakteriu mohou přispět k negativnímu vnímání tohoto období. V přípravě ženy na toto období mohou mít důležitou roli porodní asistentky, které v rozsahu svých kompetencí mohou nabízet edukaci v problematice klimakteria, režimových opatření, kterými je například životní styl, pohybová aktivita, vhodná strava, abstinence nikotinu a alkoholu, pohoda a absence stresu.

Celkové hodnocení práce

Formální náležitosti práce, práce s literaturou

Předkládaná disertační práce obsahuje 218 číslovaných stran textu. Práce obsahuje 6 kapitol – první kapitola se vztahuje k teoretické části práce, následující 4 kapitoly se vztahují k výzkumné části, které vyústí v kapitole zabývající se závěrem práce. Po této kapitole následují seznam použitých zdrojů, seznam zkratk, seznam grafů, seznam tabulek, seznam obrázků a seznam příloh. Teoretická a praktická část práce jsou sice zpracovány v doporučené vyváženém poměru (teoretická 1/3, praktická 2/3), ale obě části jsou rozsáhlejší. Slabinou formální stránky práce je občasná stylistická neobratnost. Na začátku práce uvádí autorka dle platných pravidel anotaci v českém a anglickém jazyce, obsah a úvod. Text je zpracován ze 248 domácích a zahraničních bibliografických zdrojů. Záznam literatury a odkazy v textu (s drobnými formálními nedostatky) reflektují platné normy. Autorka prokázala dobrou úroveň práce s použitými zdroji, od výběru publikovaných prací reflektující řešenou problematiku až po jejich vhodnou implementaci dle povahy textu, v teoretické i diskusní části disertační práce. V práci je celkem 44 grafů, 25 tabulek a 8 příloh.

Cíle práce, postup řešení, použité metody a splnění cíle

Cílem disertační práce bylo zmapovat využití hodnotících nástrojů u žen v období klimakteria, analyzovat symptomy ovlivňující kvalitu života, vytvořit edukační program pro ženy a zjistit, zda edukace ovlivní znalosti žen o problematice klimakteria. Vzhledem ke zvolené problematice autorka stanovila hypotézy a formulovala výzkumné otázky. Doktorandka pro empirickou část disertační práce zvolila kvalitativní a kvantitativní přístup. Ke sběru dat v kvantitativní části byly využity dva standardizované nástroje, a to WHOQOL-BREF (zkrácená verze dotazníku WHOQOL-100 ke zjištění kvality života) a WHQ (Women's health questionnaire pro zjištění kvality zdraví žen v klimakteriu) a jeden nestandardizovaný zaměřený na identifikační údaje respondentek a zmapování jejich znalostí a postojů ke zkoumané problematice. Výzkumný soubor tvořily ženy s trvalým bydlištěm v Jihočeském kraji a ve věku 45-65 let. Získaná data byla vyhodnocena v programu SASD a SPSS, byla zpracována v grafech a statisticky testována. Na kvantitativní výzkum navazoval kvalitativní, jehož součástí bylo vytvoření intervenčního programu pro ženy. Kvalitativní výzkumné šetření probíhalo u žen ve dvou fázích. První fáze byla realizována před poskytnutím edukačního programu a druhá část tři měsíce po absolvování edukace. Pro tuto část kvalitativního výzkumu byly vybrány ženy ve věku 40 až 50 let, které měly bydliště v Jihočeském kraji a projevíly zájem o účast v edukačním programu a následném rozhovoru po uplynutí 3 měsíců. Kvalitativní výzkum byl také realizován u porodních asistentek, které pracovaly v primární péči. Data byla analyzována za využití softwaru ATLAS.ti 9, a pro tematickou analýzu autorka využila prvky zakotvené teorie.

Výsledky a přínos disertační práce

V primární péči porodní asistentky za účelem vyhodnocení kvality života a kvality zdraví žen obvykle nepoužívají měřicí nástroje. V současné době jsou hodnotící škály využívány spíše ve výzkumných studiích. Ženy, které byly zařazeny do výzkumného souboru, hodnotily kvalitu života převážně jako dobrou. Při hodnocení jednotlivých domén za pomoci nástroje WHOQOL-BREF ženy nejlépe hodnotily svůj fyzický stav, na rozdíl od prostředí, ve kterém žily – to hodnotily nejhůře. Při hodnocení zdraví jako nejvíce obtěžující vnímaly vasomotorické symptomy jako jsou návaly horka a noční pocení. V rámci kvalitativní části výzkumu ženy k těmto symptomům také přidaly změny nálad, narušení spánku, přibývání na tělesné hmotnosti, psychické a kognitivní změny. Na základě výsledků studie byla vytvořena edukační brožura pro ženy a zároveň byl vyvinut edukační program, který mohou porodní asistentky využít ve své práci. Celkově lze konstatovat, že tato disertační práce s uvedenými přínosy přispívá ke zkvalitnění péče o ženy v době klimakteria a poukazuje na důležitou roli porodní asistentky v této péči.

Závěr

Celkově hodnotím disertační práci kladně, splňuje základní kritéria stanovená pro tento typ práce. Dosažené výsledky mají významný přínos pro studovaný obor. **Doporučuji, aby byla disertační práce přijatá k obhajobě** a po úspěšné obhajobě byl udělen Mgr. Romaně Belešové titul *Philosophiae doctor*, ve zkratce Ph.D., v oboru Ošetrovatelství.

České Budějovice 27. října 2023

prof. PhDr. Valérie Tóthová, Ph.D